

VEILEDER FOR UTFORMING AV EMNEBESKRIVELSER I TRÅD MED NASJONALT KVALIFIKASJONSRAMMEVERK

Kort veiledning for emneansvarlig og faggrupper

Alle studieprogrammer er bygget opp av emner. Emnebeskrivelsen beskriver blant annet emnets omfang, forventet læringsutbytte, innhold, læringsaktiviteter, arbeidskrav, forkunnskapskrav, vurderingsformer, karakterregel, hjelpemidler ved eksamen og litteraturliste. Emnebeskrivelser inngår i én eller flere studieplaner. Studieavdelingen ved UiB har laget en [mal for emnebeskrivelser](#).

Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket (NKR) legger føringer for hvordan programmer og emner skal beskrives. Dette for å gjøre det enklere å sammenligne studieprogrammer på tvers av institusjoner og land, og for å kunne bruke emner som byggesteiner inn i ulike studieprogrammer.

Erfaringsmessig er formuleringene av læringsutbyttebeskrivelser et av de mer utfordrende punktene. Denne veilederen er laget som en hjelp til utforming av læringsutbyttebeskrivelser i tråd med myndighetenes retningslinjer.

Mål vs. læringsutbytte

I tråd med NKR skal alle emner og programmer beskrives gjennom krav til **læringsutbytte**. Mens mål ofte beskriver en ønsket tilstand (f.eks. *studenten skal kunne gjengi de vanligste årsakene til....*), er læringsutbyttebeskrivelser (LUB) ment å uttrykke den kompetansen en student faktisk **har oppnådd** som et resultat av en læringsprosess. Læringsutbytte skal derfor formuleres med verb i presens etter følgende prinsipp:

Etter gjennomført studium kan studenten gjengi de viktigste årsakene til.....

Tre kompetansetyper

Det opereres med 3 typer kompetanse: kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. For hver kategori skal læringsutbyttet beskrives på en slik måte at det inneholder informasjon om **på hvilket nivå** studenten kan noe. Beskrivelsen skal med andre ord angi kriterier for prestasjonsnivå. På denne måten kan man ved hjelp av **verb** uttrykke et gitt faginnhold i økende kompleksitet fra bachelor til master til ph.d-nivå. (se eksempel under)

KUNNSKAP:
kan/vet om/har
kjennskap til
↓
forstår
↓
anvender
↓
skaper, fornyer,
videreutvikler

FERDIGHETER:
vet hvordan utføre
(beredskapskompetanse)
↓
kan utføre ved hjelp
↓
kan utføre selvstendig
↓
kan vurdere/fornye/
videreutvikle

GENERELL KOMP.:
vet om/anerkjenner at
↓
handler i tråd med
↓
bevissthet om egne
verdier
↓
rollemodell/definerer og
forhandler verdier

Flere mulige verb som kan knyttes i læringsutbyttebeskrivelser på ulike nivå finnes i vedlegg 1.

Det kan være vanskelig å skille mellom kunnskaper og ferdigheter, særlig når det dreier seg om *anvendelse av kunnskap*. Her må man være pragmatisk. Det kan hjelpe å tenke at kunnskapskategorien i hovedsak knyttes til hodet (det kognitive) og ferdigheter til hender (det taktile).

Generell kompetanse kan omfatte en lang rekke kompetanser, men bør i hovedsak knyttes til holdninger, fag- og yrkesetikk, rolleforståelse, samarbeid, fagformidling, nyteknung/innovasjon e.l. Dette kan sees på som kompetanse studenten kan overføre til andre fagfelt og livssituasjoner, eksempelvis vil studenten ved å arbeide med selvstendige, skriftlige arbeider opparbeide seg kompetanse i kildebruk.

Hva kjennetegner gode læringsutbyttebeskrivelser?

Gode læringsutbyttebeskrivelser:

- Angir et tydelig avgrenset faglig innhold
- Er formulert på riktig nivå med passende krav til prestasjonsnivå
- Er formulert med verb i presens
- Gir informasjon til studentene om krav som stilles
- Gir informasjon til andre lærere om hva undervisningen i emnet skal inneholde
- Gir informasjon om vurderingsform

En god emnebeskrivelse vil dermed kjennetegnes av at *læringsutbyttebeskrivelsene*, *undervisningsformene* (og andre læringsaktiviteter) og *vurderingsformen* er godt samstemt. Vi bør vurdere studentenes læringsutbytte i henhold til det læringsutbyttebeskrivelsene sier at de skal kunne. Undervisningen skal understøtte denne læringen og må derfor også harmonere med læringsutbyttebeskrivelsene. Dette omtales på engelsk som «[alignment](#)».

Hva er gevinsten ved gode læringsutbyttebeskrivelser?

Studentsentrert: Når man lager læringsutbyttebeskrivelser «tvinges» man til å sette seg inn i studentens perspektiv og formulere den kompetansen utdanningen resulterer i. I så måte er kvalifikasjonsrammeverket en måte å være studentsentrert på. Det ligger stor faglig definisjonsmakt i slikt arbeid.

Redskap for læring: gode læringsutbyttebeskrivelser inneholder verdifull informasjon til studentene om hvilke krav det stilles til dem. Læringsutbyttebeskrivelsene formidler gjerne indirekte informasjon om hva vi vil med undervisningen og hvordan vil vi at studentene skal lære.

Redskap for underviserne: dersom læringsutbyttebeskrivelsene er gode vil de være en støtte til semesterstyret og den enkelte faglærer til å velge hensiktsmessige undervisningsformer og relevant faginnhold. I tillegg gir de føringer for vurdering/eksamen.

Kilder/ressurser

[NOKUT og nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring](#)

Prøitz, T.S. (2016) *Læringsutbytte*. Universitetsforlaget.

Boken gir et empirisk fundert grunnlag for refleksjon omkring læringsutbytte i pedagogiske og fagdidaktiske sammenhenger. Forfatteren løfter frem alternative forståelser av begrepet og presenterer ulike måter å arbeide med læringsutbytte på. I boken diskuteres også begrepet som utdanningspolitisk fenomen.

Vedlegg 1: eksempler på verb som kan brukes i formulering av læringsutbytte

<i>Læringsutbytte uttrykt som:</i>	<i>Eksempler</i>		
	<i>Bachelor</i>	<i>Master</i>	<i>Ph.d</i>
Kunnskaper	Ha innsikt i Redegjøre for Gjenkjenner Gengi/angi Kjenne til Definere Forklare Identifisere	Analysere Velge Utrede Forstå Anvende Vurdere Foreslå Kombinere Sammenstille Vite Beregne	Kritisk vurdere Lage Skape Granske Forsvare Begrunne Drøfte Konkludere Formidle
Ferdigheter	Oppdage Registrere Delta Kopiere Imitere Gjenta Justere Prove Lytte Lukte Gjenkjenne	Utføre Gjennomføre Beherske Avgjøre Tilpasse Demonstrere Måle Vurdere Foreta	Improvisere Kombinere Fornye Videreutvikle Forandre Variere Justere Forme Reparere Mestre Fremstille Produsere
Generell kompetanse	Være bevisst Anerkjenne Være innstilt på Være opptatt av Være klar over Være oppmerksom på Reagere Akseptere Tåle Tolerere Innse Holde ut	Verdsette Ta ansvar for Foretrekke Godta Respektere Assosiere Beslutte Vise evne til	Realisere Utvide Påvirke Være preget av Integrerer Forkaste Generalisere Internalisere Motsette seg